

Raamatukoguteenuste arenduskeskuse arengukava

versioon 0.1
11.12.2018

1. Valdkonna praegune olukord

Valdkonna arengut iseloomustavate oluliste näitajate seis 2018. a lõpus.

Näitaja	Mõõtmisviis	Näitaja 2018. a lõpus
Raamatukoguhoidja kutsekoolituse taseme VI läbinud raamatukogutöötajate arv	Tunnistusega koolituse lõpetanute arv	0
Täiendkoolitusel osalenud inimeste arv	Erialase täiendkoolituse tunnistusega lõpetanute arv	100
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) tellitud raamatukogutöötajate digitaaluskuste koolitusprogrammi läbinute arv	Tunnistusega koolituse lõpetanute arv	620
Täiendkoolituste arv	Aasta jooksul toimunud täiendkoolitusi	5
Koolitustel osalenute ja tunnistusega lõpetanute suhtarv	Rahvusraamatukogu (RR) osalusel korraldatud koolitustel osalejate ja koolituse tunnistusega lõpetanute suhtarv	60%
Raamatukogude statistika on edastatud tähtajaks	RR on Statistikaametile esitanud nõutud andmed tähtajaks	aprill, mai, november
Teenuste arendamise koostööprojektidesse kaasatud raamatukogude arv	Raamatukogud, mis osalevad aktiivselt RRi arendatavate kesksete teenuste disainimises, katsetamises, testimises ja rakendamises	2
Raamatukogudele keskselt pakutavate e-teenuste arv	RRi hallatavate või vahendatavate e-teenuste arv, mida raamatukogud saavad oma lugejatele pakkuda	6
Raamatukogudele keskselt pakutavate arendatavate e-teenuste arv	RRi koordineeritavate uute, arendatavate kesksete e-teenuste arv (arendusprojektide arv)	4
Raamatukogudele kesksete pakutavate e-teenuste kasutatavus	RRi pakutavate kesksete e-teenuste kasutuse kasv, võrreldes 2017. aastaga	2%
RTAKi ametikohtade arv	Raamatukoguteenuste arenduskeskuse täistööajaga ametikohtade arv	2,2

Rahvusraamatukogu on rahvaraamatukogude seas valdkonna peamine kompetentsikeskus, tegus partner teadusraamatukogudele, mäluasutustele ning kooli- ja erialaraamatukogudele. Meil on tihe koostöö nii Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ), Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi (ELNET Konsortsium) kui ka Kultuuriministeeriumiga. RRi tegevusring, millega

toetame teisi raamatukogusid, on lai ja mitmekesine. Raamatukoguteenuste arenduskeskuse tegevus keskendub praegu kolmele suunale:

- raamatukogutöötajate kutse- ja täiendkoolituse korraldamine;
- raamatukogude statistika kogumine, analüüs ja esitamine;
- raamatukogudele keskselt pakutavate e-teenuste arendamise koordineerimine.

Lisaks koordineerime erialastandardite väljaandmist, erialaterminoloogiat, anname välja ajakirja *Raamatukogu*, korraldame seminare ja töötubasid, koostame ülevaateid uudiskirjandusest, aitame kodulootekstide ja bibliograafiate koostamisel, osaleme üleriiklikes uuringutes.

2018. a uuendati RRI osalusel raamatukogutöötaja kutsestandardit, mille alusel RR töötas välja uue kutsekoolitusprogrammi ja sügisest käivitus aastase pausi järel taas raamatukogutöötaja kutsekoolitus, mis kestab 2019. a kevadeni. Täiendkoolitusi korraldas RR 2018. a vähem kui varem, seevastu osaleb RR väga mahukas (40 koolitust) MKMi tellitud digitaaluskuste juhendajakoolituste korraldamises raamatukogudele, milles osalejate arv 2018. jooksul ületab 600 piiri.

Seoses haldusreformist tulenevate muudatustega muutus raamatukogude statistika kogumine 2018. a mõnevõrra keerukamaks ja ajamahukamaks. Muuta tuli 920 raamatukogu andmeid, kuid Statistikaametile esitati nõutu tähtjaks.

Kesksed e-teenused, mida RR pakub teiste raamatukogude jaoks: raamatukogusüsteem URRAM, ERB, DIGAR, DEA ja veebiarhiiv. Arendus- ja analüüsiprojektid, mis on loomas või uuendamas e-teenuseid: e-väljaannete laenutus, raamatukogudevaheline laenutus, ERB, digitaalarhiiv ja raamatukogusüsteemide uuendamine.

Hetkeolukorra riskid:

- Raamatukogude statistika kogumise ja koolituste korraldamise rolli kattumine ei võimalda kummagi suunaga piisavalt tegeleda.
- Raamatukogude kaasatus meie koordineeritavasse arendustegevusse on minimaalne.
- Puudub ühtne kommunikatsiooni- ja kaasamisplaan meie tegevuse ja teenuste tutvustamiseks; praegu toimub see eri kanalite kaudu ja koordineerimatult.

2. Toetatavad strateegia eesmärgid

Raamatukoguteenuste arendamise arengukava toetab otseselt *Rahvusraamatukogu strateegia 2019-2021* fookusvaldkonda II „Raamatukogude arendus- ja kompetentsikeskusena olemine eestvedajaks, arendades Eesti raamatukoguteenused innovaatilisteks ja kliendikeskseteks“. Arengukava tegevussuunad põhinevad raamatukogude väljatöötatud visioonidokumendil *21. sajandi raamatukogu*.¹

Arengukava elluviimine lähtub Rahvusraamatukogu seadusest² ja Rahvaraamatukogu seadusest.³ Täiendava sisendi annavad Kultuuriministeeriumi tegevuskava „Kultuuripärandi digiteerimine 2018-2022“⁴ ja MKMi rahastusel toimuv „Raamatukogusüsteemide kaasajastamise analüüs“.

¹ <http://eru.lib.ee/index.php/raamatukogundus/dokumendid/21-sajandi-raamatukogu>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/106012016008>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017055>

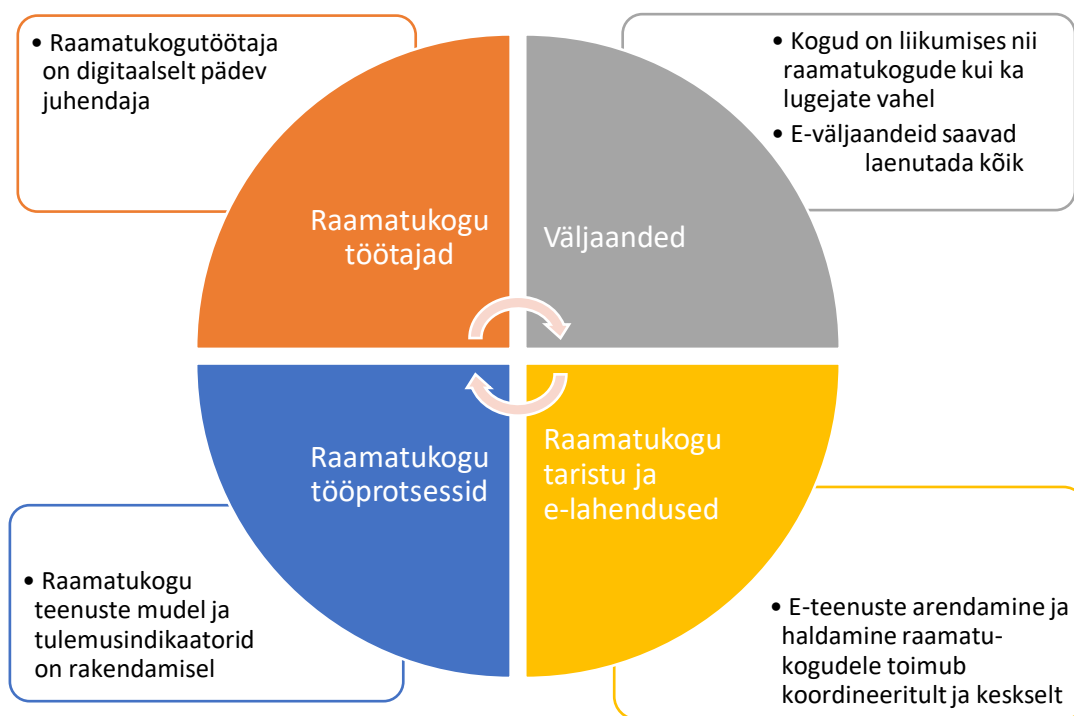
⁴ <https://www.kul.ee/et/eesmargid-tegevused/digitaalne-kultuuriparand>

3. Valdkonna arengu eesmärgid

Raamatukoguteenuste arendamise eesmärk on panna raamatukogude riulitel seisvad raamatud liikuma ja viia raamatukoguteenused inimestele lähemale.

Arengukava üldine eesmärk on **parandada raamatukoguteenuste kvaliteeti**, muuta seega raamatukogud nähtavamaks ning suurendada raamatukogude kasutajate arvu.

Seda toetavad alameesmärgid jaotuvad nelja tegevussuunda:

Arengukava tegevussuunad on:

1. Arendame raamatukogutöötajate digitaalset pädevust.

Pädevamad raamatukogutöötajad on tõhusamad teenindajad nii kohapeal kui ka siduskanalites ning suutlikumad e-teenuste ja e-lahenduse tellijad raamatukogu jaoks. 2019. a lõpeb MKMi tellitud digitaaluskoste koolitusprogramm raamatukogudele, mida teostavad BCS Koolitus ja Rahvusraamatukogu. Arendame välja jätkukoolituste programmid, mis pakuvad raamatukogutöötajatele spetsiifilisemaid juhendajarolli digitaalpädevusi, kasutajakeskse disaini võtteid ja teenuspõhise juhtimise põhimõtteid. Jätkame raamatukoguhoidjate kutsekoolitusi, kus kasutame rohkem e-õppe keskkondi ja -vahendeid, mis annavad võimaluse arendada digitaaluskusi. Korraldame temaatilisi kaasavaid infopäevi raamatukoguteenuste tutvustamiseks ja arendamiseks.

2. Loome uued kesksed e-teenused, mis aitavad raamatukogudel oma kogud paremini ringlusse suunata.

Loome uue raamatukogudevahelise laenutuse teenuseplatvormi, mis teeb lugejatele raamatu kättesaamise võimalikult lihtsaks ja mugavaks. Käivitame keskse e-väljaannete laenutuse, mis toob eestikeelsed e-raamatud laiema hulga lugejateni. Uuendame RRI digitaalarhiivi, et see

suudaks säilitada ja tõhusalt kasutajateni viia nii digitaalse säilituseksemplari kui ka „Kultuuripärandi digiteerimise 2018-2022“ tegevuskava raames digiteeritud trükipärandi. Koostöös Eesti Pimedate Raamatukoguga loome vaegnägijatele juurdepääsu kõnesüntesaatoriga varustatud väljaannete trükifailidele.

Raamatukoguteenuste tõhusus tugineb mitte üksnes väljaannete mugaval kättesaadavusel, vaid ka väljaannete kirjelduste hõlpsal taaskasutatavusel. Selle toetamiseks uuendame rahvusbibliograafia teenust, muutes selle kasutajasõbralikumaks ja tõhusamaks ning automaatset andmeedastust võimaldavaks.

3. Lähtudes RRI andmestrategieast ning tagamaks andmekogude koosvõimet ja kvaliteeti, algatame uue kataloogimisstandardi RDA (Resource Description and Access) juurutamise kogu raamatukoguvõrgule.

4. Aitame selgelt määratleda raamatukoguteenused ja raamatukogudel juurutada teenusepõhist juhtimist, et parandada teenuste kuluefektiivsust.

Arendame ERÜ algatatud „Rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamise mudelit“, seostades selle raamatukogude tulemusindikaatorite ning teenusepõhise hindamise meetoditega, et automatiseerida andmete kogumine ning aidata raamatukogudel paremini mõõta ja hinnata oma tegevust. Algatame raamatukogude statistika ja tulemusindikaatorite automaatse arvutamise ja edastamise analüüsi, eesmärgiga muuta koostöös Kultuuriministeeriumiga tulemusindikaatorite põhine aruandlus ja juhtimine raamatukogudele kasulikuks.

5. Koordineerime raamatukogude e-teenuste arendamist ja juurutamist.

Arendame välja suutlikkuse olla keskne e-teenuste arendaja, juurutaja ja haldaja kõigile Eesti raamatukogudele. Keskne koordineerimine ja teenuste arendamine peab tagama e-teenuste tõhususe, jätkusuutlikkuse ja samas paindlikkuse nii raamatukogude kui ka lugejate jaoks. Tellime vajalikud analüüsid, mis toetavad strateegilist planeerimist raamatukogude kõigi põhissüsteemide arendamisel. Oleme raamatukogudele partneriks nende e-teenuste vajaduste kaardistamisel ja realiseerimisel, nõustame muutuste juhtimist raamatukogudes.

6. Kaasame ja teavitame raamatukogusid proaktiivselt.

Koondame oma kommunikatsioonikanalid raamatukogude suunal üheks tervikuks. Loome ühtse veebiplatvormi raamatukogude teavitamiseks ja kaasamiseks, mis toetab interaktiivset suhtlust ja on raamatukogudele peamiseks infokanaliks oma valdkonnas.

4. Tegevuskava 2019-2021

Tegevus	Vastutab	2019	2020	2021
Digitaalse kirjaoskuse koolitus „e-kogukond“	RTAK			
Digitaalpädevuse koolitused raamatukogutöötajatele	RTAK			
Raamatukoguhoidja kutsekoolitus	RTAK			
Teenuspõhise juhtimise põhimõtted raamatukogudele	RTAK + kvaliteedi-spetsialist			
Teenuspõhise juhtimise koolitused raamatukogudele	RTAK			
Raamatukogusüsteemide kaasajastamise analüüs	RTAK			
Raamatukogusüsteemi arendus	RTAK			
Digitaalarhiivi äri- ja eelanalüüs	DAO			
Digitaalarhiivi arendus	DAO			
E-laenutuse eelanalüüs	RTAK			
E-laenutuse arendus	RTAK			
Raamatukogudevahelise laenutuse analüüs ja arendus	RVLi spetsialist			
ERB ärianalüüs	Metaandmete peaspetsialist			
ERB arendus	Metaandmete peaspetsialist			
(E-)raamatukogu kasutaja töölaua analüüs	Infokeskuse juht			
(E-)raamatukogu kasutaja töölaua arendus	Infokeskuse juht			
Vaegnägijate e-teenuste analüüs	ITAK, RTAK			
Vaegnägijate e-teenuste arendus	ITAK, RTAK			
Raamatukogu teenuste ja nende tulemusindikaatorite analüüs	ERÜ, RTAK, kvaliteedijuht			
Raamatukogu teenusepõhise juhtimise katseprojekt	RTAK, kvaliteedijuht			
Raamatukoguteenuste arenduskeskuse kompetentsi väljaarendamine ja mehitamine	Teenuste juht			
Mäluasutustele suunatud veebisaidi käivitamine RRI kodulehe alamsaidina	RTAK			

5. Valdkonna arengu mõõdikud

Näitaja	Mõõtmise viis	Sihttase 2019	Sihttase 2020	Sihttase 2021
MKMi tellitud raamatukogutöötajate digitaalskuste koolitusprogrammi läbinute arv	Tunnistusega koolituse lõpetanute arv	450	-	-
Täiendkoolitusel osalenud raamatukogutöötajate arv kokku (sh digitaalpädevuse koolitusel osalejad)	Erialase täiendkoolituse tunnistusega lõpetanute arv	215	255	300
Koolitustel osalenute ja tunnistusega lõpetanute suhtarv	RRi osalusel korraldatud koolitustel osalejate ja koolituse tunnistusega lõpetanute suhtarv	65%	68%	70%
Täiendkoolitustel osalenute rahulolu koolitustega (SI alusel)	Koolitujate rahulolu mõõtmiseks kasutame soovitusindeksi meetodikat	65%	68%	75%
Teenuste arendamise koostööprojektidesse kaasatud mäluasutuste arv	Mäluasutused, mis osalevad aktiivselt RRI arendatavate kesksete teenuste katsetamises, testimises ja rakendamises	8	25	40
Raamatukogudele keskselt pakutavate arendatavate e-teenuste arv	Rahvusraamatukogu koordineeritavate uute, arendatavate kesksete e-teenuste arv (arendusprojektide arv)	5	4	3
Kesksete teenustega rahulolu	Kasutame soovitusindeksi meetodikat, mõõdame e-teenuste kampaaniate abil	40%	50%	55%
Kesksete e-teenustega liitunud raamatukogude arv	RRi pakutavate kesksete e-teenustega teenusepakkujana liitunud raamatukogude arv	-	3	7
Teenindatud vaegnägijate rahulolu teenusega	Arenduse järel mõõdame teenusega rahulolu kampaania abil, võimalusel kasutame soovitusindeksi meetodikat	-	-	65%
Mäluasutustele suunatud veebilehe/blogi kasutus	Mõõdame Google Analytics'i meetodika alusel lehe külastusi ja sellel viibimise aega	-	?	25%
Raamatukogudele ja mäluasutustele suunatud ürituste, sh infopäevade arv	RR korraldab üritusi, infopäevi. Loeme ürituste koguarvu (sh suveseminar, digitaalmälu üritus jne)	4	8	12

LISAD

6. Peamised sihtrühmad

Sihtrühm	Eesmärk	Mõju		
Kes?	Mida me neile pakkuda tahame?	Mis selle läbi muutub / paremaks läheb?		
Rahvaraamatukogud				
Kooliraamatukogud				
Erialaraamatukogud				
Teadusraamatukogud				
KOVID				
ERÜ				
KuM				
HTM				
EPR				
Teiste riikide raamatukogud				

7. Arengukava elluviimiseks vajalikud ressursid

Aasta	Kuluga seotud tegevus	Kulu					
		HR	Ruum	IT tarkvara	IKT taristu	Turundus	Muu